

**'Ze zeiden: Als de
Betuweroute-treinen
langs denderen verdient
de regio er niets aan'**

Overbetuwe Overbelast tijdens de Provinciale Staten campagne 2023, staand met de vlag links Koos Nijssen en rechts Eric van Kaathoven.

Seinen op rood voor railterminal

De lange adem van de Betuwe

Goed nieuws voor leefbaarheid en veiligheid in de Betuwe én voor de Gelderse belastingbetaler: de omstreden Railterminal Gelderland aan de Betuweroute gaat definitief niet door. Hoe jarenlang actievoeren leidde tot een glanzende overwinning voor mens en natuur en tot een ongekende blamage voor de provincie.

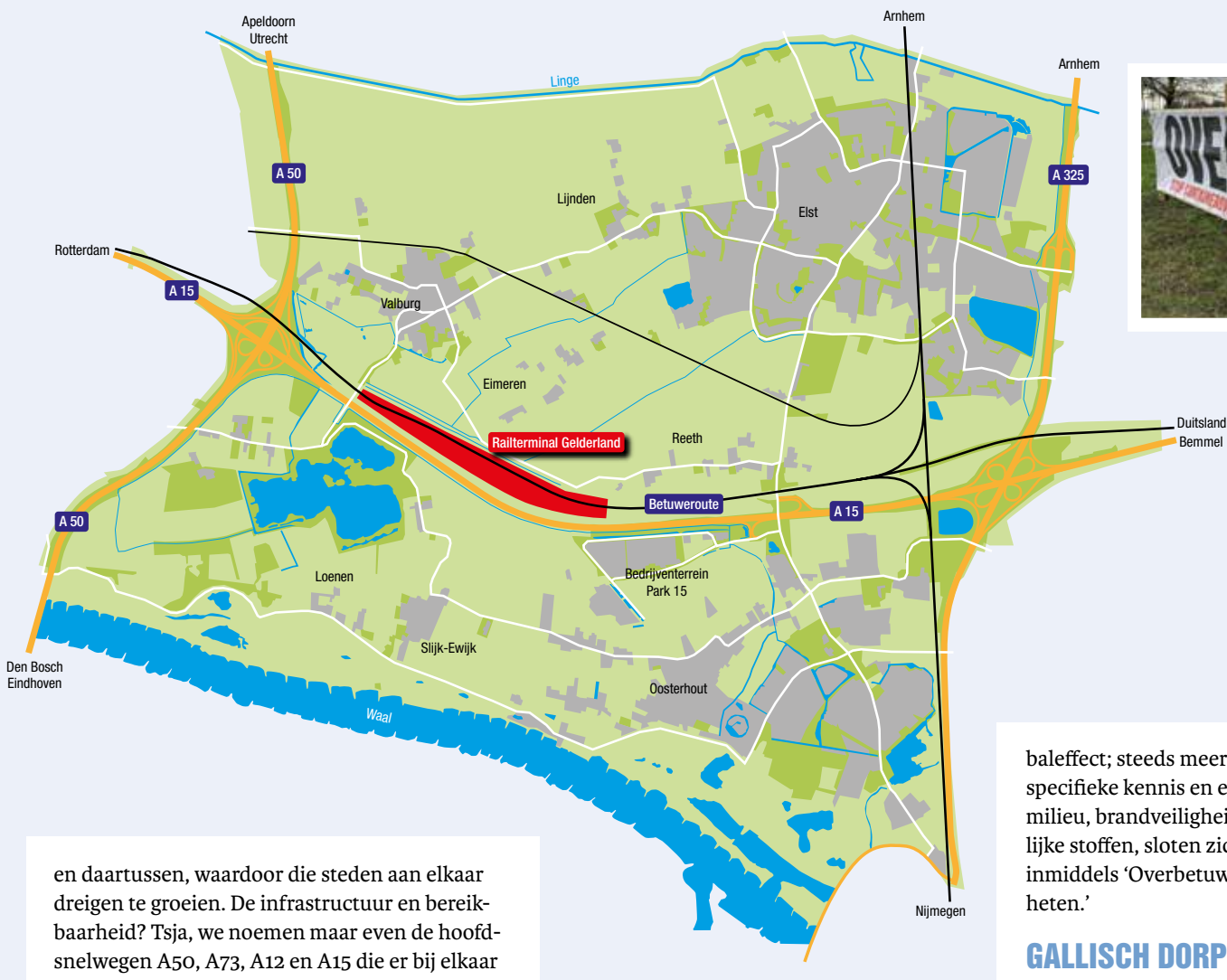
Burgemeester van de gemeente Overbetuwe worden; dat zou toch wat zijn...Koos Nijssen, bewoner van het buurtschap Reeth, en SP'er Eric van Kaathoven leek het wel wat en solliciteerden. Laatstgenoemde werd zelfs uitgenodigd in het provinciehuis om zijn ambitie toe te lichten. Werd niks. 'Mij werd gevraagd hoe serieus mijn sollicitatie was,' lacht Van Kaathoven. Niet al te serieus blijkbaar, want ook Koos Nijssen kijkt er met genoegen erop terug: 'Het was een ludieke actie om ons verzet tegen de Railterminal Gelderland kracht bij te zetten.'

Het is slechts een voorbeeld van hoe daar in Overbetuwe stapje voor stapje werd toegewerkt naar het glanzende resultaat dat onlangs gevierd kon worden: de Railterminal Gelderland (RTG) gaat definitief niet door en dat is een zege voor het Betuwse landschap en leefomgeving. Hiermee wordt een streep gezet door enorme geluidsoverlast, een tsunami aan vrachtverkeer en mogelijke onveiligheid. Tot 90.000 containers zouden bij het genoemde Reeth aan de A15 en de Betuwelijin jaarlijks overgeslagen moeten gaan worden, zo becijferde de provincie, hetgeen goed zou zijn voor 340 (!) 'vrachtwagenbewegingen per weekdag'. Dat gevaar is nu bezworen en dus kon er een streep worden gezet onder jarenlange acties die qua diversiteit niet vaak overtroffen zullen zijn of worden. Er werden tal van be-

wonersbijeenkomsten georganiseerd, er vond een heuse protestmars naar het gemeentehuis plaats, de Gelderse SP-Statenvr fractie trok keer op keer aan de bel, handtekeningenacties werden uitgerold, flyers, posters en affiches werden ontworpen, juridische procedures gevoerd en omwonenden spraken in bij zowel de gemeenteraad als Provinciale Staten. Er werden containerkostuums gemaakt voor de carnavalsoptocht – die destijds door storm en daarna corona op het laatste moment niet door kon gaan – en er deden in totaal acht mensen uit protest een gooi naar het burgemeesterschap. De inzet en vasthoudendheid van Overbetuwe Overbelast – want dat is de klinkende naam van het actiecollectief – bleef jarenlang overeind. Evenals de steun vanuit de omwonenden. Om te snappen hoe dat kan, moeten we eerst even naar het gebied zelf.

PARELTJES

De gemeente Overbetuwe ligt tussen Arnhem en Nijmegen en grote delen ervan zijn landelijk van karakter. De grootste plaats is Elst met zo'n 22.000 inwoners; daaromheen liggen kleine plaatsen, dorpen en buurtschappen met namen als Homoet, Reeth en Hemmen waarvan de kleinste niet meer dan 65 inwoners heeft. Dat zijn dan ook wel de pareltjes in een gebied dat met de jaren steeds meer onder druk is komen te staan. Wat heet. Enorme woongebieden verrezen met de jaren in Arnhem-Zuid en Nijmegen-Noord

beeld Provincie Gelderland

en daartussen, waardoor die steden aan elkaar dreigen te groeien. De infrastructuur en bereikbaarheid? Tsja, we noemen maar even de hoofdsnelwegen A50, A73, A12 en A15 die er bij elkaar komen en je weet genoeg. Tel daarbij de drukte op het spoor en op Rijn en Waal en we hoeven niks meer uit te leggen. En uiterekend tussen de A15, A50 en Betuweroute stelden de bestuurders zich de Railterminal Gelderland voor...We zeggen met klem 'de bestuurders', want afgezien van hen zag verder niemand brood in het plan. Maar daarover later meer.

Het verhaal van deze strijd begint in 2017, maar het plan voor een groot logistiek knooppunt stamt al uit de jaren '80. Diverse keren werd geprobeerd om zoiets te realiseren, maar telkens lukte het niet. In 2002 werd een groots plan – Multimodaal Transport Centrum (MTC) Valburg geheten – al eens afgeblazen na hevig verzet van omwonenden en Milieudefensie en een helder 'nee' van Neder-

lands eerste linkse college van SP, GroenLinks en PvdA. Maar zo'n zeven jaar geleden kwam het plan toch weer op de agenda van de provincie te staan. Koos Nijssen: 'De provincie heeft toen een klankbordgroep gevormd en wij sloten ons toen als buurtvereniging daarbij aan. We waren toen niet pertinent tegen de railterminal, maar we stelden wel voorwaarden. Zo van: als het plan dan door moet gaan, dan willen we wel graag zus en zo.' Maar uiteindelijk kreeg de buurtvereniging nul-komma-nul niks; noch van de provincie, noch van de gemeente. 'En toen zijn we overgegaan tot protest.'

Het was rond dezelfde tijd dat Jeroen Kolkman, SP'er uit Overbetuwe, en wat partijgenoten de koppen bij elkaar staken om zich te beraden over mogelijke activiteiten in het gebied tussen Nijmegen en Arnhem, waar op dat moment nog geen SP-afdeling of -werkgroep actief was. Al snel kwamen de gewraakte railterminal en het prille verzet daartegen ter sprake. Kolkman: 'We legden contact met Koos Nijssen en boden onze hulp en ondersteuning aan bij publieksacties.' Een kwestie van bondgenoten die elkaar vinden. 'Na een tijdje ontstond er een soort sneeuw-

baleffect; steeds meer mensen, vaak met heel specifieke kennis en expertise over bijvoorbeeld milieu, brandveiligheid en vervoer van gevaarlijke stoffen, sloten zich - net als wij - aan bij wat inmiddels 'Overbetuwe Overbelast' was gaan heten.'

GALLISCH DORPJE

De ontstane situatie doet wel een beetje denken aan het dorpje van Asterix en Obelix, omsingeld door de legers van Julius Caesar. Zouden de kleine Gelderse dorpen en buurtschappen ook zo lang en dapper weerstand kunnen bieden aan zulke machtige tegenstanders als de provincie, de gemeente en het bedrijfsleven? Het antwoord: ja. Want de gemeente Overbetuwe ging tegen de achtergrond van het almaar groeiende protest uiteindelijk toch overstag en nam stelling tegen de railterminal. De provincie bleef er voorsnog aan vasthouden, maar ook in Gelderland werd de BBB vorig jaar de grootste in Provinciale Staten. 'BBB was vóór de verkiezingen heel erg tegen de railterminal, maar eenmaal in de coalitie vond ze dat het plan wel door kon gaan,' vertelt Eric van Kaathoven, intussen Gelders SP-Statenlid: 'Wel benadrukte die partij dat het plan geen extra geld meer mocht gaan kosten en dat de aanbesteding niet nog een keer verlengd mocht worden.' En dat brengt ons bij twee cruciale aspecten: de centen en de animo voor het plan. Naar verluidt zou het plan zo'n 65 miljoen gaan kosten; sommigen vermoeden dat het om nog veel meer zou gaan. 'En volgens een schatting van de provincie is er twaalf miljoen euro uitgegeven aan onder meer

'Er ontstond een sneeuwbaaleffect'

beeld Omroep Gelderland

De actie in beeld

Voor de regioconferentie van SP Gelderland is een film gemaakt over de strijd van Overbetuwe Overbelast tegen Railterminal Gelderland. Bekijk deze film via sp.nl/terminal of scan de QR code

‘Ik kreeg er steeds opnieuw weer energie van’

beeld DG.nl

Opheffingsborrel: De Kist

Warme woorden van dank, geamuseerde gezichten, actiemateriaal dat symbolisch de kist in ging en een op momenten toch wel ietwat geëmotioneerde Koos Nijssen; dat waren de taferelen tijdens de zogenaamde ‘opheffingsborrel’ op 22 maart in Valburg. Opgeheven werd namelijk de actiegroep Overbetuwe Overbelast – het doel was immers bereikt. Koos Nijssen sprak de zaal vol actievoerders en inwoners toe en prees zich gelukkig met ‘al die steun, al die mensen die hebben geholpen’. Complimenten ook voor de media die ‘ons zeer geholpen hebben met het warm houden van ons onderwerp’. En een extra woord van dank richting SP’ers Eric van Kaathoven en Jeroen Kolkman als ‘mede-oprichters van Overbetuwe Overbelast’.

Tot slot werden de container-pakken, de flyers, de affiches, de spandoeken en wat al niet meer symbolisch in een grote houten kist opgeborgen. Voorgoed. Alhoewel... ‘Die kist kan zo weer open als ze weer met zulke snode plannen komen,’ bezwoer Eric van Kaathoven met een knipoog. Waarna de kist door een erehaag ‘plechtig’ naar buiten werd gedragen.

procedures en adviezen,’ aldus Van Kaathoven. En dat terwijl de animo onder het bedrijfsleven nihil was, vandaar dat de aanbesteding al twee keer verlengd was. Een blamage voor de provincie: ermee schermen dat je wat voor het bedrijfsleven wil betekenen, terwijl er geen hond in datzelfde bedrijfsleven op jouw plan zit te wachten – omdat het gewoonweg onrendabel en niet te exploiteren is. Van Kaathoven: ‘De grondgedachte was aanvankelijk dat de treinen van de Betuweroute weliswaar door Gelderland denderden, maar dat de regio er zo niks aan kon verdienen.’ Vervang in die laatste zin ‘regio’ door ‘bedrijfsleven’ en je snapt dat dit met name in VVD-kringen als een misstand werd gezien.

Het duurde nog tot begin dit jaar voordat het nieuws naar buiten kwam: de aanbesteding had opnieuw geen geïnteresseerde exploitant opgeleverd. Exit railterminal Proficiat Overbetuwe.

VJF GIGABYTE

Wie met actieve omwonenden en andere tegenstanders praat over de gewonnen strijd, valt

op met hoeveel plezier ze erop terugblikken. Natuurlijk, het resultaat geeft daar alleszins aanleiding toe, maar de gezamenlijke creativiteit waarop de railterminal keer op keer op de agenda werd gezet tovert bij menigeen een brede glimlach op het gezicht. Zeker bij Eric van Kaathoven: ‘Samen creatief zijn met omwonenden, wetende dat je iedere keer iets nieuws moet verzinnen om je standpunten zo doeltreffend mogelijk uit te dragen; ja, dat was mooi om mee te maken. Ik kreeg er steeds opnieuw weer energie van.’ Ook Koos Nijssen beleefde het zo. ‘Maar,’ zegt hij, ‘het was niet altijd alleen maar leuk. Om je een idee te geven: ik denk dat ik er in totaal wel 2000 uur in heb zitten en het RTG-dossier op onze website is goed voor ongeveer 5 gigabyte aan documenten. Want ja, je moet wel serieus kunnen reageren op het provinciebestuur en ook op de pers.’

Hij wil maar zeggen: plezier beleven aan de strijd is leuk, maar op elk moment goed beslagen ten ijs komen is essentieel.